

Budoucnost pěstování cukrové řepy v roce 2026 a dále?

FUTURE OF SUGAR BEET CULTIVATION IN 2026 AND BEYOND?

Pěstování cukrové řepy a navazující výroba cukru patří k tradičním pilířům českého, moravského a slezského zemědělství již po více než jedno a půl století. Země české byly vždy, co se pěstování cukru týče, velmocí, tahounem inovace (kostka cukru, saturace, difuze... jsou jak známo české invence) a dodnes cukr vyráběný z cukrové řepy, kterou jsme se naučili pěstovat na světové úrovni, patří podobně jako chmel nebo mák k důležitým exportním artiklům. Nejde ale jen o historický odkaz, který nás určitým způsobem povinně k jeho zachování, ale o stále živý sektor s významným dopadem na strukturu zemědělské výroby, zaměstnanost na venkově, stav krajiny i potravinovou bezpečnost státu. Právě proto považují za důležité se po konci roku 2025, který byl pro pěstitele i zpracovatele velmi náročný, hlouběji zamyslet nad perspektivou pěstování cukrové řepy v České republice – a to v kontextu bezprecedentního tlaku ekonomického, regulatorního i klimatického.

Současná situace pěstitelů cukrové řepy je objektivně velmi složitá. Dlouhodobě nízké ceny cukru na evropském trhu se přímo promítají do nízkých výkupních cen řepy, které v řadě podniků jen obtížně pokrývají rostoucí náklady. Ty přitom rostou prakticky ve všech položkách – Česko stále patří ke špici Evropy co se týče cen energií, dlouhodobě zdražují také osiva nebo hnojiva nově zatížená dalšími celními či sankčními poplatky a zvyšují se také náklady na pachtovné, držbu půdy obecně nebo mzdy a služby. Rok 2025 tento trend nijak nezmírňuje, naopak jej v mnoha ohledech ještě prohlubuje.

Zcela zásadní roli nicméně hraje obchodní politika Evropské unie. Tlak na pokles ceny dlouhodobě představují bezcelní dovozy z Ukrajiny, respektive reexport, který se zintenzivnil se zavedením tzv. ATM, autonomních tržních opatření, která otevřela unijní trh ukrajinské zemědělské produkci. Nová pravidla pro bezcelní režim v rámci dohody DCFTA, tzv. Prohloubené a komplexní dohody o volném obchodu, jsou sice pro Ukrajinu méně výhodná, nicméně kvóta pro bezcelní dovoz je stále významně vyšší než v roce 2022, a navíc má tato dohoda beze změny platit až do vstupu Ukrajiny do Evropské unie. Je nesporné, že Ukrajina se nachází ve velmi složité geopolitické situaci a podporu si zaslouží, přičemž její HDP do značné míry na zemědělství závisí. Zároveň však nelze přehlížet, že bezcelní dovoz zemědělských komodit, včetně cukru, probíhá bez toho, aby pro ukrajinské producenty platily stejné environmentální, sociální a výrobní standardy jako pro pěstitele v EU. Tento asymetrický přístup vytváří výrazně nerovné konkurenční prostředí, jehož dopady nesou především evropští zemědělci. V tomto kontextu se pak hodí zmínit ukrajinské zdroje, které hovoří o tom, že přístup na unijní trh je pro ně atraktivnější než samotné členství, které by zároveň znamenalo plnění *acquis communautaire*, tedy právního řádu unie včetně zapovězení některých účinných látek v EU zakázaných.

V uplynulých měsících se intenzivně diskutuje dohoda EU – Mercosur, která ještě více otevře evropský trh dovozem zemědělských komodit, a to agrárně silným zemím Jižní Ameriky. Přestože se často argumentuje přínosy pro export evropského průmyslu, zemědělci – a sektor cukru nevyjímaje – vnímají tuto dohodu především jako další oslabení své konkurenceschopnosti. Produkce v zemích Mercosuru probíhá za zcela odlišných podmínek, s využíváním přípravků na ochranu rostlin, které jsou v EU již řadu let zakázány, s nižšími nároky na ochranu životního prostředí i pracovní standardy. Výsledkem je levnější produkce, která bude pravděpodobně signálem k dalšímu tlaku na pokles již tak velmi nízké ceny cukru a následně také cukrové řepy. Určitou ochranou by mohly být tzv. *safeguards*, česky ochranné mechanismy, které by mohly být aktivovány v okamžiku citelného narušení jednotného trhu. Ačkoliv zamezení dalšího poklesu je žádoucí, trh by v tomto okamžiku potřeboval spíše oživení než stagnaci.

V kombinaci s těmito obchodními tlaky pokračuje trend postupného, ale neustálého omezování přípravků na ochranu rostlin.

Cukrová řepa patří mezi plodiny, u nichž je účinná ochrana proti plevelům, chorobám a škůdcům klíčová. Zákazy účinných látek jsou často přijímány bez reálných náhrad a bez dostatečného přechodného období. Pěstitelé tak stojí před dilematem jak splnit stále přísnější požadavky a zároveň udržet ekonomickou životaschopnost výroby. Určitou nadějí by mohl přinést poslední tzv. Food and Feed Omnibus, tedy balíček zjednodušení a deregulací v prosinci roku 2025 předložený Evropskou komisí. Součástí návrhu je také přepracování systému hodnocení přípravků na ochranu rostlin, respektive zjednodušení jejich registrace, a to zejména u biologických látek. Tak jako u předchozích balíčků bude probíhat standardní legislativní proces se zapojením Rady a Evropského parlamentu, který pravděpodobně bude reagovat na požadavky praxe. Sem patří mimo jiné i moratorium na stahování z trhu u těch přípravků, které nemají adekvátní náhradu, a případné udělení výjimky pro dříve z trhu stažené aktivní látky za splnění určitých podmínek. Výsledek tohoto Omnibusu bude nejen pro budoucnost pěstování cukrové řepy zásadní.

To samé platí také o budoucí podobě Společné zemědělské politiky po roce 2027. Diskuse o snižování rozpočtu EU na zemědělství, které jsou s ohledem na nutnost splácení dluhu za tzv. plán obnovy velmi intenzivní, vyvolávají oprávněné obavy z dalšího omezení podpor. Pro sektor, který je kapitálově náročný, vystavený vysokým tržním, regulatorním i klimatickým rizikům, je stabilita podpůrného rámce naprosto zásadní. Bez ní se jen těžko hledá ochota investovat do agrotechniky, precizního zemědělství či adaptačních opatření na změnu klimatu.

Právě klimatické podmínky představují další zásadní faktor. Rok 2024 byl pro mnohé pěstitele poznamenán povodněmi, které poškodily porosty, ztížily sklizeň a způsobily nemalé ekonomické ztráty. Rok 2025 naopak přinesl komplikovaný průběh podzimu a následné mrazy ohrožující možnost sklizně části porostů. V některých regionech se reálně diskutovalo o tom, zda se vůbec podaří řepu sklídit v odpovídající kvalitě. Tyto extrémní jasné ukazují, že pěstování cukrové řepy se stává stále rizikovější disciplínou.

Samostatnou kapitolou jsou nová protierozní pravidla, jejichž finální podoba byla dlouho nejasná a oznámena byla až na poslední chvíli. To výrazně zkomplikovalo plánování osevních postupů pro sezonu 2025/2026. Přijatá opatření jsou navíc v řadě parametrů přísnější než v jiných členských státech EU a u širokořádkových plodin, mezi které cukrová řepa patří, znamenají další navýšení nákladů. Ochrana půdy je bezpochyby legitimním cílem, avšak její realizace by měla respektovat princip rovnosti podmínek v rámci jednotného trhu.

Přes všechny tyto negativní faktory jsem však přesvědčen, že cukrová řepa má v České republice své místo i do budoucna. Její význam nelze posuzovat pouze optikou krátkodobé ekonomiky. Z agronomického hlediska jde o nenahraditelnou plodinu osevních postupů, která přispívá k udržení úrodnosti půdy, zlepšuje strukturu ornice a pozitivně ovlivňuje výnosy následných plodin. Z pohledu krajiny pomáhá diverzifikovat produkci a brání nadměrné dominanci obilnin a řepky. Plodin, které samy v oblastech s nižším výnosem bojují se zápornou rentabilitou.

Neméně důležitý je i národohospodářský rozměr. Zachování domácí výroby cukru není otázkou nostalgie, ale strategické bezpečnosti. Poslední roky jasně ukázaly, jak křehké mohou být globální trhy a dodavatelské řetězce. Funkční vazba mezi pěstiteli a cukrovary představuje hodnotu, kterou nelze nahradit dovozem z druhého konce světa bez rizik a závislostí.

Budoucnost pěstování cukrové řepy proto vidím v kombinaci férové obchodní politiky, rozumné a předvídatelné regulace a cílené podpory, ať už prostřednictvím obálky CIS, národních dotací nebo investic. Pokud má Evropská unie klást na své zemědělce stále vyšší nároky, musí jim zároveň zajistit ochranu před dovozy z oblastí, kde tyto nároky neplatí. Bez skutečně rovných podmínek nelze očekávat, že pěstitelé dlouhodobě obstojí.

Cukrová řepa a cukr jsou pevnou součástí českého zemědělství, krajinného rázu i průmyslu.

Věřím, že rok 2026 bude nejen rokem zkoušky, ale zároveň i příležitosti otevření pojmenovat problémy a hledat řešení, která zajistí tomuto sektoru perspektivu. Pokud si tuto odpovědnost uvědomíme, má pěstování cukrové řepy v České republice šanci zůstat životaschopné i pro další generace.

Jan Doležal, prezident Agrární komory ČR